מראי מקומות- בכורות נ׳

א) **ומנין שאם רצה להוסיף יוסיף, וכו׳-** ע׳ **בהערות להגרי״ש** דדייק מהא דמשמע מהגמ׳ דילפינן כן מקרא, משמע שהוא דין דאורייתא, ולא דאיכא דין דאורייתא ובאו רבנן והוסיפו, אלא דהתורה נתנה כח לחז״ל דיכולין להוסיף, והו״ל מדאורייתא אף ההוספה. והוכיח כן, דאל״ה מאי אשמעינן, הרי ודאי כל דיני מקח וממכר הוא כפי מה שנקבעו ביניהם, אע״כ דנתחדש דסלע כיום לא כפי שהי׳ סלע דאורייתא, ולכל דינים אמרי׳ כן.

ב) **ר׳ אשי שדר לי׳ שבסר זוזי לר׳ אחא ברי׳ דרבינא בפדיון הבן-** כ׳ **הרמ״א** (יו״ד ש״ה, י׳) בשם **הריב״ש** דאין האב יכול לעשות שליח לפדות בנו. ותמה **הש״ך** ועוד, למה, הרי קיי״ל בכל דוכתי דשלוחו של אדם כמותו, והביא מה**מהרש״ל** ועוד דשפיר יכול לפדות ע״י שליח. וכ׳ **הרש״ש** דמשמע מהגמ׳ כאן דיכול לפדות ע״י שליח, שהרי ר׳ אשי שדר זוזי ע״י שליח בפדיון הבן. אולם ע׳ **במהרי״ט אלגאזי** (ע״ט [הראשון], א׳) שכ׳ לדחות דמיירי דר׳ אשי זיכה לו לר״א ע״י שליח, דהא קיי״ל זכין לאדם שלא בפניו, ושפיר יוצא ידי נתינה ע״י אחר. ונמצא לפי זה, דבאמת שפיר עשה המצוה ע״י עצמו ולא ע״י שליח, אלא דאח״כ שלח לו השבסר זוזי ע״י שליח. וגם ר׳ אחא דשלח לו לומר לשדר לן מר תלתא אחרינא, הוא על דרך זה, שיזכה אותם לו ע״י אחר וישלח אותם לידו (אולם סיים דלדעת המהרש״ל דס״ל דבאמת אינו יוצא אם זיכה להכהן ע״י אחר, כיון דאב עדיין חייב באחריותו, א״כ שפיר יש להוכיח דיכול לפדות ע״י שליח).

ג) **ביקשו לגנוז כל כסף וזהב שבעולם מפני כספה וזהבה של ירושלים-** הק׳ **החקרי לב** (יו״ד א׳, ק״ח, עמ׳ קנ״ג, ד״ה וק״ל), למה בקשו לגנוז כל זהב וכסף משום זה, הרי יש בזה תקנה, דהא קיי״ל דלאחר חרבן בהמ״ק יכול לחלל הרבה כסף וזהב של הקדש על שוה פרוטה, ולכן יש בזה תקנה בקל. וכ׳ לחדש דמה דאמרי׳ דבזמן הזה יכול לחלל הרבה על פרוטה, היינו רק היכא דנתחדש הקדושה בזמן הזה, אבל אם הי׳ כבר הקדש בזמן הבית, ואז נחרב הבית, אז כיון דמעיקרא הי׳ בה דין דצריך לחללו בשוויה, א״כ אף לאחר חרבן הבית שוב לא פקע דין זה, ואין תקנה בזה לחלל על שוה פרוטה.

ד) **מפני כספה וזהבה של ירושלים- פרש״י**, מפני שבאו הגוים ולקחוהו וערבוהו עם זהובים, וחיללוה, דהיינו דכיון שבאו פריצים וחיללוהו, נפק לחולין. אולם ע׳ **בבעל המאור בע״ז** (כד: בדפיו) דכ׳ דאין יכולין עכו״ם להוציא אותן לחולין, שהרי לאו בני מעילה נינהו. והוא פי׳ דמה שהביא קרא זו דבאו פריצים וחיללוה, היינו דבקרא זה מבואר דבאו פריצים ישראל וחיללוה, וממילא נפקו לחולין. אבל ה**מלחמת** שם חולק וס״ל דאף דבדרך כלל אין חילול ע״י גוים דלאו בני מעילה נינהו, אבל כאן גזה״כ הוא דבאו פריצים וחיללוה, דע״י הגוים יצאו לחולין. וכן נח׳ לשיטתייהו מה יצא לחולין, דהבעל המאור ס״ל דאבני מזבח יצאו לחולין, אבל לא כלי שרת, כיון דיש בהן מעילה אחר מעילה, ולא יצאו לחולין. אבל הרמב״ן חולק וס״ל דכיון דגזה״כ הוא דיצאו לחולין כלל, וכנ״ל דע״י עכו״ם יצאו לחולין, א״כ גזר הכתוב כן גם לענין כלי שרת, ואף הבהמ״ק עצמו יצא לחולין ע״י החילול, אע״פ שאין מעילה בקרקעות.

ה) **וירושלים הויא רובא דעלמא-** ע׳ **במשנה למלך** (מעילה ז׳, ו׳) שהביא מש״כ **תוס׳ במעילה** (כא:) דמטבע חשיב הוא ולא בטל מן התורה. וכ׳ המשל״מ דלכאו׳ ק׳ עליו מסוגיין, דמבואר דכיון דירושלים הוי מיעוט דעלמא, א״כ אין חשש של מטבעות של הקדש, דבטלים הם. ומעיקרא תי׳ דבהה״א סבר דלא מיירי במטבעות, אלא בכסף וזהב גרידי, דאינן מטבעות, ולכן שפיר בטילי, וע״ז תי׳ הגמ׳ דמיירי במטבעות הדריינא, ובאמת אינן בטלין משום דמטבעות אינן בטלין (דק׳ לומר דאף מטבעות אלו רובן של הקדש הם), וא״כ אדרבה, סוגיין ראי׳ לדברי

תוס׳. אולם שוב כ׳ דאין ראי׳ מסוגיין כלל, דסוגיין לא מהני ביטול, אלא הדין דכל דפריש, דקו׳ הגמ׳ הוא דכיון דירושלים לא הוי רובא דעלמא, א״כ אמרי׳ דכל דפריש מרובא פריש, ויכולין לסמוך ולומר דכסף וזהב זה לאו מהקדש הוא [אולם לפי״ז הדרה קושייתו לדוכתי׳ מהו תי׳ הגמ׳, דלפי הנחתו דאף במטבעות אלו רובן אינן של הקדש, א״כ לימא דאזלי׳ בתר רוב וחולין הן, וצ״ע]. **וע״ע במאירי בע״ז** (נ״ב), דהביא מה שהי׳ רוצה להביא ראי׳ מסוגיין דהקדש בטל ברוב [ולא בענין תוס׳, דמיירי לענין מטבעות, ואף מטבעות של חולין, אלא המאירי מיירי בענין כל הקדש], דהא הק׳ הגמ׳ האם ירושלים רובא דעלמא. ודחה המאירי דאין ראי׳ כלל מסוגיין, דלא מיירי בדין ביטול ברוב, אלא בענין כל דפריש מרובא פריש, וזה ודאי שייך אף בהקדש.

ו) **כסף צורי- פרש״י**, היכא דכתי׳ שקל הוי סלע צורי, והיכא דכתי׳ כסף סתם הוי דינר צורי. והק׳ ה**חק נתן**, הא במתני׳ תנן חמישים של אונס ומפתה וק׳ של מוצש״ר הוי שקל הקודש, אף דלא כתי׳ בתורה אלא כסף אצלם. ותי׳ דאף בהה״א ידע הגמ׳ דכל כסף האמור בתורה היינו סלע צורי, אך דסבר דהיכא דאינו קצוב הוי ג״כ צורי, רק יכול להיות דינר ואין צריך להיות שוה סלע. אך למסקנא אמרי׳ דכל הדין צורי הוא רק בכסף קצוב, אבל בכסף שאינו קצוב שפיר יכול להיות אף כסף מדינה.

ז) **והרי מעשר, דכתיב וצרת הכסף בידך, ותנן הפורט סלע ממעות מ״ש וכו׳- פרש״י**, מיהו שמעי׳ דמכר המעשר בפרוטות, וכתי׳ ונתת הכסף. וכעי״ז פרש״י בקדושין (יא:), ע״ש. והק׳ ה**רשב״א** בקדושין שם, דמדברי רש״י משמע דקו׳ הגמ׳ הוא דחילל המ״ש על פרוטות, והרי הקפיד התורה שיהי׳ החילול על כסף דוקא. וזה תמוה, דהא תנן במתני׳ בדינר ובשוה דינר, אלמא דכסף דכתיב בתורה לאו דוקא, וא״כ, אף אם צריך להיות עכ״פ שוה סלע וכדו׳, מ״מ אי״צ להיות מכסף דוקא. ולכן הוא פי׳ דמשמעות המשנה שם הוא דמעיקרא חלל המעשר מעט מעט על פרוטות עד שהשלימן לפרוטות שוה סלע, ואח״כ בא להחליף הפרוטות בסלע, וא״כ מבואר דיכול לחלל אף על פחות משוה סלע צורי. וכן ע׳ ב**מהרש״א** שם דהק׳ ותי׳ כן (ולא הק׳ כן על רש״י, אלא דהגמ׳ הי׳ יכול ליישב דמיירי בפרוטות שוה סלע צורי, ותי׳ דמה שחילל על פרוטות מעיקרא היינו משום שלא הי׳ לו מעשר שוה לסלע צורי). וע׳ ב**דברי יחזקאל** (ל״ח, ה׳) שהביא ש**הפני יהושע** באמת תמה על הרשב״א, דהא במע״ש קיי״ל דלא אמרי׳ דשוה כסף ככסף, משום דצריך שיהי׳ מטבע שיש בה צורה. וכ׳ הדבר״י דודאי גם בחילול מע״ש יש דין שוה כסף, אלא דבשאר ש״כ אין שייך משום דטעם אחר, דלית בה צורה. אבל אם יש ש״כ שיש בה צורה, וכמו פרוטה, שפיר יהי׳ יכול לפדות עליו, ולכן שפיר הק׳ הרשב״א על רש״י. ומה דרש״י חולק ע״ז, כ׳ הדבר״י דאולי ס״ל ד״וצרת״ לא קאי אלא על המטבע דכתיב בתורה.